

Búcsú Henzsel Ágota főlevéltárostól

Október 15-e óta üresen áll a levéltárban egy szoba, az ajtaja zárva. Hiába van a polcokon és az asztalon előkészítve a rendezésre, jegyzékelésre váró sok irat, a jövőbeni tudományos munkákhoz kigyűjtött cédulásor, mert a sors közbeszólt és Ágota hétfőn reggel nem ébredt fel. Mi pedig itt maradtunk a döbbenettől megkövülve és a családjával együtt nem akarjuk hinni, hogy ez megtörtént. A levéltárban várjuk, hogy majd jön fel a lépcsőn csendes lépteivel, vagy zöld köpenyét karjára véve megy a raktárba, mert a hozzánk forduló kutatóknak, ügyfeleknek segíteni kell. Ki a nemességét keresi, ki a háborúban megrokkant édesapját, de mindenki gyors választ vár. Miközben igyekszik intézni az ügyeket, szigorúan beosztva az idejét halad azzal a könyvvel is, amit felvállalt, hogy szerkeszti, no meg a forráskiadvánnyal, amit megpályáztunk, remélve, hogy ha nyerünk, akkor teljessé válik a nyíregyházi evangélikus Tanító Egyesület jegyzőkönyvei kiadása. Az első része néhány hete jelent meg a Magyar Nemzeti Levéltár közös projektjében, még nem is volt lehetőségünk igazán örülni neki, a bemutatóját is későbbre terveztük. A sok egyéb más munka mellett nemrég adta le a nyomdának az Ófehértó évszázadai című kötetbe a település történetének 16–17. századi életéről szóló tanulmányát is, és nagyon boldog volt, hogy a napokban ez a könyv szintén megjelent. A bemutatón kapott virágcsokrának még ideje sem volt elhervadni...

Elment egy csendes, szerény, köztudottan nagy szakértelemmel bíró, mindig segítőkész kolléga, aki már a gimnáziumban tudta, hogy levéltáros akar lenni. A Zrínyiben történelemtanára, Horváth Sándor bízta a helytörténeti kutatásokra, így került kapcsolatba a levéltárral. Érettségi után az ELTE-re jelentkezett, ahol a megye tanulmányi ösztöndíjasaként történelem–levéltár szakot végzett. A régi iratok kutatása lett az élete. 1982. augusztus 1-jén lépett be a Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltárba és 36 éven át szorgalmasan, nagy szakmai alázattal végezte munkáját. Levéltárosként, 1994–1998 között igazgatóhelyettesként, majd osztályvezetőként dolgozott. Az 1990-es években részt vett a beregszászi és kolozsvári levéltárak anyagát feltáró kutatásban, amelynek eredményeként nélkülözhetetlen jegyzékeknek lett a társszerzője. Balogh István nyugalmazott levéltár-igazgató segítségével bővítette latin iratolvasási ismereteit, és megkezdte a 16–17. századi Szatmár megyei nemesi közgyűlési jegyzőkönyvek átírását, regesztázását, amelyből az 1629 és 1634 közötti években keletkezett bejegyzések regesztái 1996-ban meg is jelentek. Több levéltári évkönyvnek, tanulmánykötetnek lett a szerkesztője. Írásaival a 16–18. századi Szabolcs és Szatmár megye múltjába engedett bepillantást, Rákóczi-kutatásaiért emlékérmét is kapott.

Mínt hogy 1959-ben Nagycserkeszen született, így személyes kötődése inspirálta arra, hogy kiemelt figyelmet fordítson a városkutatás során a nyíregyházi bokortanyák kialakulására, szerkezeti változására, igazgatására, a tanyasi iskolákra. Az 1848 előtti megyei iratok, oklevelek, családi és személyi fondok referenseként körültekintő alaposággal gondozta ezeket a legrégebbi, különös törődést igénylő iratokat. Ha kellett, akkor restaurálásra készítette elő a legrosszabb állapotban lévőket, ha kellett, akkor kutatásukat, kiadásukat jegyzékekkel, ismertetőkkel segítette. A magániratokat ajándékozókkal személyes, jó kapcsolatot tartott fenn, ennek köszönhetően sokan szívesen bízták ránk az őseik hagyatékát.

Nagy szeretettel ápolta levéltáros elődeink emlékét is, és dolgozta fel hagyatékukat. Balogh István emlékezetének és írásainak gondozása után most – a 100 éves évfordulóra készülve – Margócsy József levéltárnak ajándékozott iratait rendezte. Szívesen vállalt részt a közművelődési munkában. Helytörténeti előadásai, amelyeket a levéltári napokon, a Múltról mindenkinek sorozatban, vagy éppen

Szatmárnémetiben, Nagyhalászbán és máshol tartott, nagy felkészültségről tanúskodtak. Fontos volt számára a forrásalapú történetírás, a pontos adatolás, a lényegre törő, ugyanakkor olvasmányos stílus. A múltat közel vinni mindenkire, nagy feladat. Nem csak előadásaiban, tanulmányaiban törekedett erre, hanem a levéltár-pedagógia keretében is. Már egyetemi éve alatt szerette a gyakorló tanításokat, a levéltárban is szívesen vállalta, hogy elkalauzolja a gyerekcsoportokat a múlt írott forrásainak ösvényein.

A felnőtteknek pedig a hagyományos novemberi levéltár-történeti napokon volt minden évben tapintatos emlékezésre ösztönzője eltávozottjainkról szóló nekrológjaival. Nagy fájdalom mindannyiunknak, hogy az idén már nem ő emlékezik, hanem mi emlékezünk majd meg Róla.

2018. október 29-én 14 órakor utolsó útjára kísérjük, és a Magyar Nemzeti Levéltár munkatársai mellett minden őt ismerő, szerető, tisztelő kutató, ügyfél, rendezvényeinken részt vevő, kötetait forgató nevében is fájdalmas búcsút veszünk tőle, de írásai és a több évtizedes levéltári munkája révén továbbra is velünk marad! Neve örökre beíródott a levéltár történetébe.

Kedves Ágota! Isten veled!

a nyíregyházi levéltárosok nevében Kujbusné Mecsei Éva